

військових формувань, крім підвідомчих Міністерству внутрішніх справ України, Службі безпеки України, Командуючому Національною гвардією України, Державному комітету у справах охорони Державного кордону України, Управлінню державної охорони України. Таким чином, особи, які проходять службу в Збройних Силах України на посадах у податковій міліції, підпадають під дію різних за спрямованістю впливу законодавчих актів.

Отже, чітке визначення статусу осіб начальницького складу податкової міліції, які проходять службу в Збройних Силах України, необхідне для проведення експертом правильного розрахунку (перерахунку) пенсії.

Зазначені невідповідності в пенсійному законодавстві для військовослужбовців, осіб начальницького й рядовою складу органів внутрішніх справ, осіб начальницького складу податкової міліції та інших осіб вимагають надання їх попередньої юридичної оцінки. Тому до початку виконання дослідження експерту доцільно заявити клопотання з проханням визначити органом, який його призначив, перелік законодавчих і нормативних документів, згідно з якими необхідно проводити таке дослідження.

І. В. Сабадаш, молодший науковий співробітник Харківського НДІСЕ

ЕКОНОМІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ СПОРУДЖЕННЯМ ОБ'ЄКТА БУДІВНИЦТВА ЗАБУДОВНИКОМ ЗА РАХУНОК ГРОШОВИХ КОШТІВ УСТАНОВНИКІВ

Розглянуто особливості проведення судово-економічних досліджень, пов'язаних з спорудженням об'єкта будівництва силами забудовника й за рахунок грошових коштів установників, отриманих управителем в довірче управління через Фонд фінансування будівництва.

Рассмотрены особенности проведения судебно-экономических исследований, связанных с сооружением объекта строительства силами застройщика и за счет денежных средств учредителей, полученных управляющим в доверительное управление через Фонд финансирования строительства.

З настанням кризи значно збільшилася кількість судово-економічних експертиз, пов'язаних з нецільовим використанням коштів, одержаних від Фонду фінансування будівництва (ФФБ) і фізичних осіб для спорудження житлового об'єкта будівництва.

Типове питання, яке ставиться на вирішення експертам: Чи підтверджується документально висновки акта перевірки щодо нецільового використання грошових коштів Установників?

Визначення термінів наведено в ст. 2 Закону України «Про фінансово-кредитні механізми і управління майном при будівництві житла та операціях з нерухомістю» від 19 червня 2003 р. № 978-IV (далі – Закон № 978-IV):

— управитель – фінансова установа, яка від свого імені діє в інтересах установників управління майном і здійснює управління залученими коштами згідно із законодавством, Правилами фонду та відповідає вимогам, встановленим цим Законом;

— об'єкт будівництва – будівля, споруда або комплекс споруд, будівництво яких організує забудовник і фінансування будівництва яких здійснює управитель за рахунок одержаних в управління коштів;

— об'єкт інвестування – квартира або приміщення соціально-побутового призначення (вбудовані в житлові будинки або окремо розташовані нежитлові приміщення, гаражний бокс, машиномісце тощо) в об'єкті будівництва, яке після завершення будівництва стає окремим майном;

— правила фонду – система норм, затверджена та оприлюднена управителем фонду, якої мають дотримуватися всі суб'єкти системи фінансово-кредитних механізмів будівництва житла для досягнення мети управління майном, визначеної установником управління;

— позичальник – довіритель ФФБ, який одержав у банку кредит для участі у ФФБ;

— договір управителя із забудовником – договір, який регулює взаємовідносини управителя із забудовником щодо організації спорудження об'єктів будівництва з використанням одержаних в управління управителем коштів і подальшої передачі забудовником об'єктів інвестування установникам управління майном;

— установник управління майном – особа, яка передає майно управителю в довірчу власність на підставі договору управління майном;

— фінансування будівництва – використання управителем одержаних в управління коштів на проведення проектно-вишукувальних робіт і спорудження об'єктів будівництва за умовами договору;

— вартість будівництва – погоджена управителем і забудовником у договорі вартість будівництва всіх об'єктів інвестування як складової частини об'єкта будівництва, фінансування якої здійснюватиметься за рахунок коштів ФФБ відповідно до графіка фінансування і розраховується виходячи з поточної ціни вимірної одиниці об'єкта будівництва та кількості вимірних одиниць усіх об'єктів інвестування за попереднім обсягом замовлення на будівництво.

Згідно зі ст. 4 Закону № 978-IV управителем може бути фінансова установа, що одержала в установленому законодавством порядку дозвіл/ліцензію на здійснення діяльності, або установа, статутний капітал якої становить не менше одного мільйона євро, який повинен бути повністю сплачений виключно грошовими коштами до початку залучення коштів від установників управління майном; забудовником може бути особа, яка за законодавством має право на виконання функцій замовника будівництва для спорудження об'єктів будівництва та уклала договір з управителем.

Об'єктами досліджень при проведенні судово-економічних експертиз, пов'язаних з дослідженням операцій у будівництві, є:

- акти здавання-приймання робіт;
- договори;
- акти документальних перевірок;
- документи, що підтверджують оприбуткування й списання матеріалів у бухгалтерському обліку забудовника, саме за об'єктом будівництва;
- а також інші документи, які підтверджують надання послуг, постачання матеріалів по будівництву.

Значну увагу треба приділити договору про організацію об'єкта будівництва, який управитель укладає із забудовником і за яким забудовник зобов'язується збудувати один або декілька об'єктів будівництва, увести їх в експлуатацію в установленому законодавством порядку та передати об'єкти інвестування установникам фонду в передбачені строки; Правилам участі у ФФБ, які визначають вид ФФБ, процедуру створення ФФБ, порядок організації взаємовідносин забудовника, управителя та довірительів тощо; якщо забудовник купує товар у постачальника та виконує роботи не самостійно, а залучає виконавців, тоді й договорам, згідно з якими виконувалися роботи та передавався певний товар.

Трапляються випадки, коли в актах документальних перевірок фінансово-господарської діяльності, складених ревізорами, є посилання на норми законодавства, які не існують, наприклад, на заборону перераховування коштів цільового призначення на поповнення іншого розрахункового рахунку та не проведена перевірка подальшого використання вказаних коштів установників, на цілі передбачені договором про організацію об'єкта будівництва. Проведення перевірок виходить за межі компетенції судового експерта-економіста, тому нецільове використання коштів у таких випадках підтвердити експерту не видається за можливе.

У п. 1 ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 р. № 996-XIV передбачено, що підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій. Первинні документи повинні бути складені під час здійснення господарської операції, а якщо це неможливо – безпосередньо після її закінчення. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи.

Згідно з положенням Мінфіну України «Про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку» від 24 травня 1995 р. № 88 первинні документи – це письмові свідоцтва, що фіксують і підтверджують господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх проведення. Господарські операції – це факти підприємницької та іншої діяльності, що впливають на стан майна, капіталу, зобов'язань і фінансових результатів (п. 2.1.); первинні документи (на паперових і машинозчитуваних носіях інформації) для надання їм юридичної

сили й доказовості повинні мати такі обов'язкові реквізити: назву підприємства, установи, від імені яких складений документ, назву документа (форми), код форми, дату й місце складання, зміст господарської операції та її вимірники (у натуральному й вартісному виразі), посади, прізвища та підписи осіб, відповідальних за дозвіл і здійснення господарської операції та складання первинного документа (п. 2.4.); первинні документи складаються на бланках типових форм, затверджених Міністерством статистики України, а також на бланках спеціалізованих форм, затверджених міністерствами й відомствами України. Документування господарських операцій може здійснюватися з використанням виготовлених самостійно бланків, які повинні обов'язково містити реквізити типових або спеціалізованих форм (п. 2.7.).

Наказом Державного комітету з будівництва та архітектури «Про затвердження типових форм первинних документів з обліку в будівництві» від 21 червня 2002 р. № 237/5 передбачено типові форми первинних облікових документів у будівництві № КБ-2в «Акт приймання виконаних підрядних робіт» і № КБ-3 «Довідка про вартість виконаних підрядних робіт».

Форма № КБ-2в поширюється на будівельні підприємства й будівельні структурні підрозділи підприємств усіх видів економічної діяльності незалежно від форм власності, що виконують будівельні та монтажні роботи, роботи з капітального й поточного ремонту будівель і споруд та інші підрядні роботи із залученням бюджетних коштів або коштів підприємств, установ і організацій державної форми власності.

Форма № КБ-3 поширюється на усі будівельні підприємства та будівельні структурні підрозділи підприємств усіх видів економічної діяльності незалежно від форм власності, що виконують будівельні й монтажні роботи, роботи з капітального та поточного ремонту будівель і споруд та інші підрядні роботи за рахунок усіх джерел фінансування.

Акт приймання виконаних підрядних робіт складається для визначення вартості виконаних обсягів підрядних робіт і проведення розрахунків за виконані підрядні роботи на будівництві на основі журналу обліку виконаних робіт (форма № КБ-6) у двох примірниках і подається субпідрядником генпідряднику, генпідрядником – замовнику (забудовнику).

Довідка за формою № КБ-3 складається для визначення вартості виконаних обсягів підрядних робіт і проведення розрахунків за виконані підрядні роботи з будівництва.

У деяких ситуаціях трапляється, що акти здавання-приймання будівельних робіт не відповідають наказу Державного комітету з будівництва та архітектури від 21 червня 2002 р. № 237/5, і в матеріалах справи відсутнє рішення або ухвала суду щодо неврахування цих актів, а оцінювання вказаних документів виходить за межі компетенції судового експерта-економіста, тому в разі врахування зазначених актів нецільове використання коштів установників експерт-економіст не підтверджує.

Експерт повинен дослідити документи, які підтверджують виконання саме за об'єктом забудовником будівельних та інших робіт, пов'язаних з

будівництвом. Також проводиться дослідження по оприбуткованих і списаних матеріалах у бухгалтерському обліку забудовника. Після докладного дослідження робиться висновок, а саме: підтверджується чи не підтверджуються документально нецільове використання коштів, наданих за договором про організацію об'єкта будівництва.

Забудовник зобов'язаний забезпечувати цільове використання одержаних від управителя коштів. В інтересах довіритель управитель здійснює контроль цільового використання забудовником коштів, спрямованих на фінансування будівництва. Управитель в інтересах довіритель може перевіряти фінансовий стан забудовника, вимагати від нього надання фінансових і аудиторських звітів.

На нашу думку, можливість запобігання нецільового використання коштів залежить саме від управителя, тому слід більш докладно перевіряти фінансовий стан забудовника, вимагати від нього надання фінансових і аудиторських звітів, а в разі, коли правопорушення трапилося, залучати фахівців з перевірки фінансово-господарського стану.

В. В. Буколова, старший науковий співробітник Полтавського відділення Харківського НДІСЕ,

В. Б. Крижановська, молодший науковий співробітник Полтавського відділення Харківського НДІСЕ

ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ЕКОНОМІЧНИМ АНАЛІЗОМ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ЗА ВІДСУТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Розглянуто досить проблемне питання, пов'язане з проведенням економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств за умови відсутності фінансової звітності.

Рассмотрено достаточно проблемный вопрос, связанный с проведением экономического анализа финансово-хозяйственной деятельности предприятий при условии отсутствия финансовой отчетности.

Як свідчить практика судово-економічної експертизи, органи слідства та суду при призначенні експертиз і експертних досліджень все частіше на розгляд експерта ставлять питання, пов'язані з проведенням економічного аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства при фактичній відсутності його фінансової звітності.